

متن پرسش

سلام استاد! در مورد درد که فرمودین ما علم حضوری به درد داریم. حُب درد نیز احساسی از قبیل دیگر احساسات انسان مانند: گرسنگی، تشنگی، و... است. در اینگونه موارد ما فقط همان احساس را داریم. اگر کسی بپرسد احساس درد از چه واقعیتی حکایت دارد؟ فقط می‌توانیم بگوییم از وجود درد. اما درد چیست؟ احساسی درونی است. نمی‌توان به نحو دیگری نشان داد. مثلا هنگامی که من احساس درد می‌کنم در واقع یک فعل و انفعالی در بدن من و بالتبع در مغز من رخ می‌دهد. آیا درد هم‌نام فعل و انفعالات مادی هست؟ اگر آن باشد که من او را درک نمی‌کنم من فقط به صورت یک احساس درک می‌کنم. و این احساس را می‌توان به صورت مصنوعی با دست کاری مغز من به وجود آورد. یا کاری کرد که من درد را در بدنم احساس نکنم. با وجود اینکه بدنم زنده است و حیات دارد اما وقتی ضربه بخورد احساس نکنم. پس این علم حضوری را می‌توان به صورت مصنوعی در فرد ایجاد کرد. یا آن را از بین برد. واقعا وقتی به صورت مصنوعی در ما درد ایجاد می‌شود با علم حضوری به چه چیزی علم داریم؟ در علم حضوری به درد، ما علم به چه چیزی داریم؟ از یک واقعیت مادی یا مجرد به صورت علم حضوری آگاه نمی‌گردیم. بلکه صرفا احساس ناخوشایندی را در خود می‌یابیم. در دست کاری مغز که در من احساس درد به وجود می‌آید، آیا خود درد ایجاد می‌شود؟ یعنی یک حقیقتی در عالم ایجاد می‌شود که تا حالا وجود نداشت و من بلا واسطه و مستقیما آن واقعیت را درک می‌کنیم؟ آیا می‌شود این درد من را به نحوی به دیگران هم نشان داد و چشاند؟ (خود دردی را که در بدن من است نه دردی که در بدن او ایجاد می‌شود) اگر یک واقعیتی مستقل باشد که من او را درک می‌کنم، پس باید امکان اینکه دیگران نیز همان دردی را که در وجود من است درک کنند. اما دیگران فقط حالت و وضعیت من را درک می‌کنند نه دردم را. دکتر نیز فقط فعل و انفعالات بدن من را می‌بیند نه خود درد من را. پس این درد یک واقعیتی نیست که در خارج ایجاد شود و من آن را درک کنم بلکه فقط احساسی است که من می‌یابم.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: احساس درونی به شکل حضوری است و انسان به آن احساس علم حضوری دارد. حال اگر آن احساس به صورتی عمیق‌تر در روح ما جای گیرد، بعد از بدن هم با ما خواهد بود و آن احساس، اگر علم به نداشتن کمال باشد به صورت آتش از درون و بیرون، انسان را فرا

می‌گیرد. در این مورد می‌توانید به کتاب «معاد؛ بازگشت به جدّی‌ترین زندگی» که بر روی سایت هست، رجوع فرمایید. موفق باشید